

Kleinbladige cotoneasters

Laatste update: 26 november 2015

Wat zijn kleinbladige cotoneasters?

Kleinbladige cotoneasters zijn struiken die deel uit maken van het genus *Cotoneaster* (dwergmispel), en wat kleinere bladeren hebben dan grootbladige cotoneasters. Soorten die hiertoe behoren zijn *Cotoneaster franchetii*, *Cotoneaster horizontalis* en *Cotoneaster dielsianus*. Hoewel de taxonomie van cotoneasters niet eenduidig is, is de groep als geheel makkelijk te herkennen en er zijn geen inheemse Cotoneastersoorten waarmee verwarring kan optreden. Hun oorsprongsgebied is Azië. Ze zijn op grote schaal als sierstruik aangeplant in tuinen en gemeentelijk plantsoen en verspreiden van daaruit door middel van bes etende vogels naar natuurgebieden.

Foto: Johan van Valkenburg

Wat is het effect van deze invasieve exoot?

Kleinbladige cotoneasters groeien op drogere plekken, in zon of lichte schaduw, en hebben een voorkeur voor kalkrijke grond, maar kunnen ook op minder kalkrijke grond gevonden worden. Ze groeien in open bos, bosranden, struwelen en kalkgraslanden. Kleinbladige cotoneasters kunnen dichte begroeiingen vormen en andere soorten verdringen, zoals al op verschillende plekken in de duinen plaats vindt.

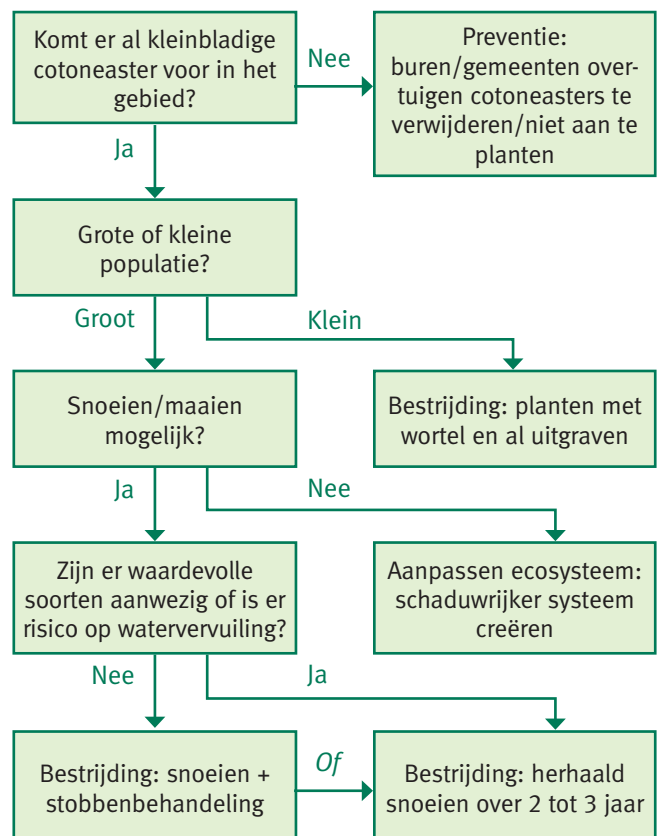
Ze zetten al op vrije jonge leeftijd (2-3 jaar) zaad. Ze produceren grote hoeveelheden zaad, waarvan het merendeel dichtbij de struik op de grond valt. De zaden worden ook door vogels over grote afstanden verspreid. De soorten met een kruipende groeiwijze planten zich ook vegetatief voort, wanneer laaghangende takken afleggers vormen. De planten zijn moeilijk te verwijderen, omdat ze een uitgebreid wortelstelsel hebben, waaruit hergroei plaatsvindt.

Hoe kunnen de kleinbladige cotoneasters bestreden worden?

De bestrijding van invasieve exoten in het algemeen bestaat uit vier stappen:

1. Voorkomen
2. Vroegtijdig ontdekken en bestrijden eerste vestigingen
3. Bestrijden van lokale populaties
4. Beheersen.

Deze stappen zijn in het onderstaande schema uitgewerkt en worden daarna achtereenvolgens beschreven.

1. Voorkomen

Introductie in het gebied kan moeilijk geheel voorkomen worden, omdat vogels de zaden kunnen verspreiden. Wel kan de kans op introductie verminderd worden door eigenaren van naburige gebieden en naburige gemeenten bewust te maken van de problematiek, en ze te vragen geen cotoneasters aan te planten, of al aanwezige planten te verwijderen.

2. Vroegtijdig ontdekken en bestrijden eerste vestigingen

De planten zijn goed te herkennen. Er zijn geen inheemse soorten waarmee de cotoneasters verward kunnen worden.

Zolang er nog maar een klein aantal exemplaren aanwezig is, kan men het best de struiken met wortel en al verwijderen, zodat er geen hergroei vanuit de wortels plaats kan vinden. In bosbodems is het uittrekken van de struiken een effectieve methode, in duingraslanden is uitsteken de beste optie. Bij uitsteken spit je de wortels door, tenzij je ze ruim uitspit en daarbij ook de wortels verwijdert. Bij uittrekken trek je de wortels uit, maar bij kleinere makkelijk afbreekbare wortels blijven die nog in de bodem achter en kunnen dus opnieuw uitlopen.

Nazorg is noodzakelijk, omdat de kans groot is op kieming vanuit achterblijvende zaden, en er de mogelijkheid is op hergroei vanuit niet volledig verwijderde wortelstelsels. Alle aangetroffen kiemplanten en hergroei moet dan ook verwijderd worden. Deze nazorg moet minstens 2-3 jaar worden uitgevoerd.

3. Bestrijden van lokale populaties

Bij grote populaties is bestrijding lastiger. Waar mogelijk, is het verwijderen van de planten nog steeds de beste optie. Bij massaal voorkomen op niet al te grote plekken zonder bomen of zeer grote struiken is plaggen ook een goede optie die tot goede resultaten kan leiden, omdat de struiken meestal niet al te diep wortelen.

Herhaald snoeien kan ook werken, maar is vaak erg arbeidsintensief, en brengt als risico mee dat gesnoeide struiken in opvolgende jaren niet teruggevonden worden. Dat is lastiger voor noodzakelijke nabehandeling. Bij snoei zorg je er alleen maar voor dat ze geen zaad zetten, maar om ze te verwijderen moet je ook de plant met wortels en al weghalen. Als je de afgezette struik dan niet makkelijk terug kunt vinden, is dit lastig bij de bestrijding.

Snoeien, jaarlijks herhaald, zou de wortels op den duur uit moeten putten. Op sommige plekken zou 2-3 jaar herhaald snoeien voldoende moeten zijn, maar waarschijnlijk moet hier nog meerdere jaren mee doorgegaan worden op veel groeiplaatsen. Er kan het best gesnoeid worden na zaadzetting, maar voordat de bessen rijp zijn. Op die manier verliest de plant de grootste hoeveelheid energie, zonder dat er kieming kan plaatsvinden vanuit de zaden.

Snoeien in combinatie met een stobbenbehandeling (glyfosaat) is ook een mogelijkheid. Hier zitten wel haken en ogen aan. Ten eerste moet er rekening gehouden worden met het risico op schade aan andere planten en op watervervuiling. Daarnaast trekt glyfosaat niet goed in bij stobben met een smalle doorsnede. Aangezien cotoneasters heel smalle takken hebben, kunnen de struiken het best heel laag bij de grond doorgezaagd worden, waar de stomp dikker is. Verder wordt er in de literatuur gezegd dat de glyfosaat direct na het snoeien toegepast moet worden; enkele minuten wachten vermindert de effectiviteit van de behandeling.

4. Beheersen

Begrazing

Begrazing is niet effectief, want cotoneasters worden niet veel gegeten door grazers. Daardoor worden ze juist bevoordeeld door begrazing, omdat de grazers dan de andere planten eten en niet de cotoneasters.

Aanpassen ecosysteem

Het creëren van een schaduwrijker systeem door successie op te laten treden of schaduwwerpender bomen aan te planten, zal waarschijnlijk voorkomen dat cotoneasters dominant worden. Een soort als *Cotoneaster dielsianus* kan zich echter ook goed uitbreiden in dennenbossen of open eikenbossen, zodat schaduwboomsoorten als beuk en esdoorn zullen moeten worden aangeplant.

Het kunstmatig creëren van een schaduwrijk systeem door het afdekken van planten met een zeil is helaas lastig zo niet onmogelijk omdat het zeil waarmee je afdekt door de struiken omhoog wordt gedrukt. Slechts bij zeer laagblijvende heel kleinbladige cotoneasters zou dit een optie kunnen zijn, ware het niet dat die soorten groeien op steilkanten en kalkrotsrichels waar zeil praktisch niet goed is toe te passen. ■